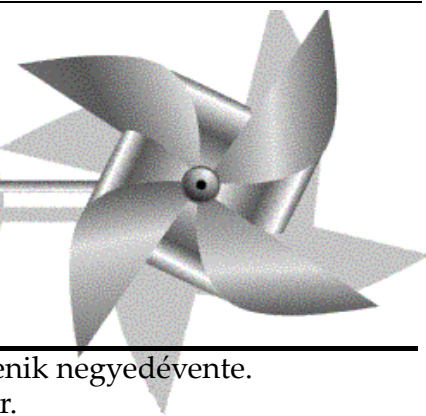

FORGÓ

A Kiss Áron Magyar Játék Társaság lapja. Megjelenik negyedévente.
XI. évfolyam 3. szám, 2010. október.

Kedves Tagtársak, Barátaink!

Még felsorolni is sok az utóbbi hónapok eseményeit. Két közgyűlés (júl. 3. és szept. 25), amelyeken megtörtént az aktuális tisztújítás. Előbbire 32 tagtársunk jött el, utóbbira 19. Ellenőrző Bizottság tagjaiul választottuk: Budavári István, Harcsa Tiborné, Stéfely Zsuzsa tagtársainkat. Titkár ismét Kissné Sztraka Annamária. Társelnökök: Haider Edit és Léb Zsuzsa. Elnök: alulírott. Társaságunk székhelye változik: figyeljék a Forgó hátlapján. Kérlelmeztük a közhasznú besorolást a Bács-Kiskun Megyei Bíróságtól, amire még várjuk a választ – amennyiben elnyerjük, pályázati lehetőségeink szélesednek. Erre annál is inkább szükség lesz, mert szokásos támogatóinknál elmaradtak olyan pályázatok, amelyekre más években számíthattunk.

Látogatást tett kisebb csoportunk az egri vár Dobó bástyájában megrendezett nagyszerű játékkiállításban július 10-én, amely még e hó 17-éig meglátogatható. Császi Irén nagyszerű vezetése nem csak a kiállításon kísért végig, hanem a városban is. Külön élmény volt az Érseki Palota épületét, csodálatos gyűjteményeit meglátogatni.

A nyár legnagyobb eseménye a „Játék a kastélyban” program volt. Nem mindennapi látvány a Festetich kastély fényes tükörterme, amelyben Társaságunk válogatott kézművesei, játékkészítői mutatják be munkáikat és foglalkoztatják a kisebb-nagyobb bel-és külföldi gyermekeket! Léb Zsuzsa, Fülöp Klári, Török Emőke, Meny Tatyjana sokféle stílust képviselő textilbabái, Újlaki István Csaba ezermester munkái, Csézli Lukács fufangos fahasábjai, Bíró Tamás élénk színű állatfigurái, Stéfely

Zsuzsa sörényes falovacskái vevőre is találtak, de ott helyben elfoglaltságot is nyújtottak az érdeklődőknek. Joó Jánosné Marika kékfestést, peddingnád fonást kínált fel, Molnár Marika mellett magokból készíthettek mutatós képecskéket, Parcz Annánál a nemezeléssel lehetett megpróbálkozni.

Nyitrai Kati ezerféle kelléket kínált. Az esti megbeszéléseken Szalontai Judit pedagógiai, Csonkáné Kojnok Magdolna fogyasztóvédelmi, Demjén Imre formaalkotás és a játékszabványoknak megfelelés szempontjából is tanácsolt és értékelt. Dr. Czoma László igazgató úr pedig jövőre is meghívta csapatunkat!

Róza baba kiállításunkkal, konferenciánkkal kiálltunk a világ elé eddig elvégzett kilenc évi munkánkkal. Meghirdettük a következő Róza foglalkozást kezdőknek, megpályáztuk haladóknek...

Dr. Moskovszky Éva – fájdalmunkra – nem érte meg 85. születésnapját. Életművéről, szeretett személyéről november 20-án konferencián emlékezünk meg Székesfehérvárott.

Idén is gondoljunk a karácsonyi ajándékozásra, kérem, aki teheti, jelentkezzen babafejért és készítse el december elejére az ajándék babát!

Karlócai Mariannról, kiváló gyűjtő, pedagógus, szakíró, az origami úttörője életútjáról, munkásságáról film készült. Jó ok, hogy összegyűjünk filmvetítésre és elbeszélgessünk!

Társaságunk honlapja ideiglenesen szünetel. Figyeljék addig a www.homoludens.hu honlapot is. Reméljük, rövidesen megújult honlappal jelentkezhethetünk!

Dr. Györgyi Erzsébet elnök

Meghívó

Róza baba és társai – Népviseletes babák tegnap és ma címmel szeptember 9-én 10 órakor a Textilmúzeumban (1036 Bp. Lajos utca 136–138) nyílt meg kiállításunk, amelyben 2002 óta évente ismétlődő babakészítő programunk eredményéről kívántunk számot adni. Megnyitotta Kelemen László, a Hagyományok Háza főigazgatója. Megnyitó beszédét alább közöljük. A programot – és a hangulatot – a Szupernagyik Népdalköre népdalcsoakra indította. A meghirdetett konferenciának több, mint ötven főnyi hallgatósága volt, nagy érdeklődés kísérte a babakészítés történetéről, babagyűjteményekről szóló előadásokat, jó visszajelzéseket kaptunk!

A kiállításon számos Róza baba mellett láthatók a Néprajzi Múzeum és a mezőkövesdi Matyó Múzeum gyűjteményének babái a 20. század elejéről, közepéről, látogatható keddsütörtök 10–16 óráig, péntek 10–14 óráig, november végéig. A meghívón olvasható bemutatkozók, kiállítók többféle felfogásban készült szép munkái mellett számos Róza baba látható. Készítőik: a győri Babaklub tagjai: Hegyi Tiborné, Paray Júlia Gyöngyi, Horváth Eleménné, Takács Zsuzsó, Németh Józsefné; Egerből Alagyi Jánosné és dr. Faludi Mária; Salgótarjánból Maruzsné Kovács Éva; Arany Judit Budapestről. A nádudvari alkotók gondolatait Pavluskáné Sulyok Júlia fogalmazta meg, névsorukat alábbi beszámolójuk végén olvashatjuk.

Tisztelt egybegyűltek!

Első pillantásra talán különösnek tűnhet az apropó, amely miatt ma ide jöttünk, hiszen a babák általában felnőtt nők és férfiak kezében csak addig bukkannak fel, amíg egy-egy boldog gyerekarc, gyerekkéz birtokba nem veszi. Mégis azt gondolom, minél több felnőttnek el kellene jönnie ide, a Textilmúzeumba, mert ezek a különleges babák nagyon fontos szerepet játszhatnak életünkben.

Például azért, mert megfogható, a fantázia szabadságát felkínáló játékszerek, amelyeknek a mai, virtuális játékokkal teli világban egyre jelentősebb szerep jut: a baba amellest, hogy kézbe vehető valami, amivel bárhol,

bármikor felépíthető egy határtalan fantázia-birodalom, személyes kontaktust is teremt testvér és barát, gyerek és szülő, nagyszülő között. Aligha szükséges ecsetelnem, mekkora szükség van erre napjainkban.

Például azért, mert hasznosságuk mellett komoly esztétikai értékük van: a mi babáink ugyanis, ellentétben a kommersz, játékboltokban kaphatók többségével, szépek, és így a szépre nevelnek.

Ezek a babák ráadásul sokkal többet tudnak: a rájuk adott népviseletek segítségével a hagyományainkról mesélnek. Egy-egy ilyen babát nézegetve megtudhatjuk például, milyen jelentéssel bírt egy-egy viselet régen: a ruhadarabok színe, mintája, hossza vagy épp díszítése egyértelműen jelezte, hogy viselője fiatal vagy öreg, asszony vagy lány, esetleg friss házas vagy özvegy, de akár még azt is, van-e beteg a családban. És ha szerencsénk van, a szülők, nagyszülők (akár a közös játék közben) azt is elmesélhetik, milyen volt egy-egy ünnep, amelyre ezt vagy azt a ruhát vették fel, hogyan, miért végezték azt a munkát, amelyhez amolyan viseletet kellett felöltöni.

Róza baba és társai épp ezért születtek Zorkóczy Miklósné, a Népművészet Mestere kezéből-szívéből.

Róza mellett több kiváló népi iparművész munkáit láthatjuk ma itt: vannak, akik az eredeti viseletekhez hűen öltöztetik fel babáikat, amivel például abban segítenek, hogy újra rácsodálkozzunk, mennyire sokszínű is népviseletünk. Néhányan pedig némi stilizálással gyermekek kezébe adható, játékszerként használható babákat készítenek – így máris kiderül, hogyan valósul meg a gyakorlatban a Társaság egyik fő célja: a magyar és magyarországi játékkultúra értékeinek felkutatása, őrzése, széleskörű terjesztése és korszerű továbbfejlesztése.

Azt hiszem, mindannyiunk nevében mondhatom: még nagyon sok ilyen kiállításon és programon szeretnénk részt venni, hogy megélhessük, milyen az, amikor hagyományaink és mai igényeink találkoznak. A kiállítás résztvevőinek szívből gratulálok.

Kelemen László

Média a kiállításról: A Népszabadság szeptember 30-i számában Valaczkay Gabriella: „Olyan lönnék mint a retök” című cikke a kiállítás nyomán készült, online: nol.hu/kult/20100930-olyan_lonnek_mint_a_retok. Péhl Gabriella interjúja Zorkóczy Évával szeptember 18-án az MR1 Kossuth Rádió *Smink nélkül* műsorában hangzott el 9 óra után, Zanati Zsófia beszélgetése Györgyi Erzsébettel és Zorkóczy Évával szeptember 20-án a Magyar Katolikus Rádió *Akvarell* c. műsorában 9.34-9.54 között.

Róza babák a nagyvárosban

Ki tudja miért, mi emberek hajlamosak vagyunk örökké a távolba kémlelni térben és időben egyaránt. Nem szívesen figyelünk oda a közvetlen környezetünkben történő dolgokra. A mellettünk élő embereknek meg mindig csak a hibáikra, furcsaságaira figyelünk fel és többnyire ezekért ki is nevetjük őket, könnyedén ítélkezünk felettük és értéktelennek, jelentéktelennek tartjuk azt, ami számukra pedig igazán fontos és szinte megszállokként űzik. Számomra ilyen ember volt Tóth Gáborné Marika. Amikor még a pályám elején, a Művelődési Központban találkoztam vele, bizony én is furcsállottam, hogy egyszerű asszony léteire mennyi szereplési vágy volt benne, milyen sokféle módon igyekezett megmutatni, kifejezni önmagát, gondolatait, tapasztalatait a világról. Amikor csak módja nyílt rá: verset mondott, énekelt, szerepelt, mindig gondosan ügyelve a részletekre. Mindig olyan verseket, dalokat választott, amelyek az ő nehéz életét is tükrözték. Mindig az egyszerű paraszti élet volt a téma, a falusi asszonyok küzdelmes élete, amit ő maga nagyon jól ismert, hiszen ezt élte nap mint nap. Neki nem volt mindegy, hogy amikor a színpadra kiáll, akkor hogyan jelenik meg, milyen jelmezt visel. Ugyancsak ezt a világot jelenítette meg az általa készített babákon. Ő sohasem egyszerű játék babákat varrt. Az ő babái paraszt asszonyok, paraszt emberek, családok voltak, a környezetében élő embereket mintázta, és minthogy a paraszti élet

Tóthné G. Nagy Mária munkái a nádudvari *Baba, játék és mackó* gyűjteményben

többnyire munkával telik így ezek a babák is mindig dolgoznak valamit. Marika immár két éve, hogy nincs közöttünk, de érdekes, hogy a szelleme egyre élőbbnek tűnik. Mennyire igaz, hogy minden ember egyedi és megismételhetetlen, és mindenki céllal születik e világra. Marika egyszer eljött hozzám és azt kérte, hogy ő olyan szívesen adná át másoknak azt a tudást, amit a hosszú évek során a babakészítésből megtanult. Alakítsunk már egy baba-klubot a Fehér Gólya Kézműves Házban.

Igent mondtam, hiszen úgy gondoltam, ez is a népi hagyományaink része, hiszen a gyerekek mindig is babáztak és régen azokat többnyire az anyukák, nagymamák varrták az otthon fellelhető rongyokból. Azután persze az idők folyamán kiderült, hogy ez a dolog ennél sokkal több. Igazi csodavilág tárult ki előttünk. Aki egy kicsit is foglalkozik gyerekekkel, kézművességgel, pszichológiával, az pontosan tudja, hogy a baba sokkal több, mint egy tárgy, egy játék. A babával játszó gyerek azokat az eseményeket, történeteket dolgozza fel, játssza el, amik vele történtek a mindennapi életében. Pedig úgymond „csak játszik”! A pszichológusok ezt pontosan tudják és használják is a gyógyításban. Marikától tanultuk meg, hogy minden baba egyéniség, mindnek lelke van, és hogy nincs csúnya baba, mint ahogy csúnya ember sem, mert akit szeretünk, azt szépnek látjuk, amit a saját kezünkkel teremtünk, azt többnyire szeretjük. Így tanítgattott bennünket hétről-hétre és formálódott a kezünk alatt először a legegyszerűbb, később már az olyan bonyolult és munkaigényes babák, amikről kezdetben el sem tudtuk képzelni, hogy képesek leszünk megcsinálni. És mindez igazi játék volt számunkra, közben hallgattuk a történeteit az életéről, énekelünk, beszélgettünk és nagyon sokat nevetünk. Együtt mentünk kirándulni babakiállításokra és időnként együtt süttöttünk-főztünk a fiúkkal, férjekkel, hogy megmutassuk nekik, mit is ügködünk mi hétről-hétre abban a titokzatos klubban. Azt hittük: örökké életvidám Marikánk életereje, vidámsága sohasem

fogy ki, mi is abból töltöttünk. Sajnos, végül mégis itt hagyott minket, ami megviselte a kis csapatot, egy időre abbamaradt a munka. Úgy tűnik azonban, hogy lelke itt maradt közöttünk és egy év szünet után újrakezdtük. Sok segítséget kaptunk ehhez két csodálatos embertől, Dr. Györgyi Erzsébettől és Zorkóczy Évától, akik a Kiss Áron Játék Társaság vezetői, és apostolai a magyarországi babakészítő mozgalomnak. Az ő irányításukkal, segítségükkel készült el hét gyönyörű, debreceni népviseletbe öltözött Róza babánk, akik most Budapesten mutatkoztak be, országos kiállításon az Óbudai Textilmúzeumban, Tóthné G. Nagy Mária babáival együtt. Nagyon büszkék vagyunk rájuk, és ezt a sikert Neked ajánljuk Marika! Tudjuk, érezzük, hogy továbbra is itt leszel velünk és most már biztosan folytatjuk, amit elkezdttél velünk.

A budapesti kiállítás megnyitón és tanfolyamon olyan inspirációt és ötleteket kaptunk, amiből még sok-sok baba születik a Fehér Gólyában. Klubunk Nádudvaron minden szerdán 14–17 óráig tartja foglalkozásait ahová mindenkit szeretettel várunk. aki a babakészítéshez kedvet érez.

Végezetül álljon itt a kiállító klubtagok névsora: Ludmanné Tóth Eszter, Lókodiné Szkupi Amália, Beke Imréné, Pappné Tóth Ildikó, Fogóné Beke Erzsébet, Minegász Sándorné és a beszámoló írója,

Paवलuskáné Sulyok Júlia
julia.sulyok@gmail.com

A Róza baba és társai – Népviseletes babák tegnap és ma kiállítás a Textilmúzeum Katalin napján november 25-én, csütörtökön búcsúzik – fennállását sikerült meghosszabbítani! Adventi koszorúkötés 10-18 óráig népi iparművészek irányításával. (Koszorúanyagot lehet hozni, de a helyszínen megvásárolható 500 Ft-ért.) A Szupernagyik is eljönnek: ½ 2 – ½ 4 között dalolnak, ebbe a közönség is bekapcsolódhat. Utána vezetés és kötetlen beszélgetés a Róza baba és társai kiállításban (Györgyi Erzsébet és Zorkóczy Éva és a Róza baba készítő), nagy szeretettel várunk minden babaszeretőt, babakészítőt, egészen különösen a Róza babák készítőit! Sőt, aki el tud jönni, a nap végén el is viheti magával saját készítésű babáját.

Következő **Róza baba programunk** 2011. január 13–15-én lesz, amelyre már most várjuk, kérjük a jelentkezést azoktól, akik *kezdő szinten* szeretnének a Róza baba készítésével megismerkedni, telefonon Zorkóczy Évához az 1/295–1196 számon, akivel a felmerülő problémákat meg is lehet beszélni. Ajánljuk a programot nem csak a népviseletes babák iránt érdeklődőknek, hiszen a Róza baba test – mint több tehetséges babakészítő bizonyította – alkalmas a legkülönbözőbb korok, élethelyzetek alakjainak megformálására.

„Ki játszik ilyet?” Játékgyűjtemény és játékdívat című időszak kiállítás véget ér a Dobó István Vármúzeumban – amely a népi és polgári játékok sokoldalú bemutatása gazdag gyűjteményi anyagon, és amelyet Társaságunk július 10-én csoportos látogatással is felkeresett – október 17-én. Búcsúztatása az Egri Vár Napja egész napos rendezvény keretében lesz, a Dobó István Vármúzeum Dobó bástyájában, Társaságunk észak-magyarországi tagozata együttműködésével, *„Mesterművek”* – napjaink múzeumi játékaik bemutatójával és vásárával. A bemutatók:

Kalmár Ágnes: *„Antanténusz...”* Szórakátténusz Játékmúzeum és Műhely játékos kiadványai,

Pató Mária: Dobozba zárt kiállítás – Damjanich János Múzeum, Földi Viktória: Papírpalota és reneszánsz papírbabák – Dobó István Vármúzeum. Házigazda: Császi Irén.

A *„Ki játszik ilyet?”* játékiállítás ezen a napon 9 és 17 óra között tekinthető meg, 11.45-től *Kérdezz a muzeológustól!* A kiállítást bemutatja Császi Irén. A kiállításához az általános iskolai korosztály számára vetélkedőt is szerveztek, amelyen 9 csapat vett részt, ezekből 4 került döntőbe. A *„Ki játszik ilyet?”* játékgyűjtemény és játékdívat kiállítás október 27-től 2011. március 27-ig látható újra Csehországban Uhersky Brod (Magyarbród) városában, a Comenius Múzeumban.

Császi Irén – Gy.E.

Játékokat a múzeumba! címmel Györgyi Erzsébet írt a kiállításról a Magyar Múzeumok online 2010. 07. 05-i számában: www.magyarmuzeumok.hu/kiallitas/index.php?IDNW=789, itt a kiállítás számos tárgyának fényképe is látható.

Játégyűjtők, játékalkotók találkozója november 13-án 10 órakor Társaságunk 1117 Bp. Orlay utca 2/b alatti helyiségében. 3 fő programpon:

- Karlócai Mariann életútját, gyűjteményét bemutató film (m1 szept. 26. 16.05) vetítése, rendező: Bakos Katalin. Gyűjteménye további részleteinek bemutatása vetített képeken.

- Rab Endre: *7 fivér építőjátéka* – Rab fivérek, Dunakeszi – egy nagy család boldogulása házilagos játégyártással. Utána kötetlen beszélgetés, ismerkedés. Szeretettel várunk minden gyűjtőt és alkotót! Szeretnénk a hasonló találkozásokat rendszeressé tenni, várjuk játék gyűjteménnyel rendelkező tagtársaink ajánlatát hasonló bemutatkozásokra. Egyúttal reméljük, hogy alkotó tagtársaink ötleteket merítenek a gyűjtemények különleges darabjaiból és előbb-utóbb mai alkotó tagtársaink munkái is eljutnak gyűjteményekbe.

- X. *Visegrádi Országos Történelmi Bábukiállítás* címmel, számos, a kiállításon szerepelt baba, vagy bábú képével megjelent a Magyar Iparművészet 2010/3. számában Gróh Dániel és Györgyi Erzsébet írása. Illusztrációk: Orbánné Balogh Katalin: Emese álma, Szövérfy Katalin: Szent Erzsébet, Arany Judit: Szent Erzsébet három korszaka, Rónai Katalin: Mulatság a királyi udvarban, Hegyi Tiborné: Kálti Márk, a krónikaíró, Rocháné Büdy Annamária: Büdy Mihály beregi főispán átveszi a kutyabőrt, Csordás Katalin: Kun vitéz, Hegyi Tiborné: Szent Erzsébet, Földi Gizelle-Földi Viktória: Királyi udvartartás. Bemutatja Györgyi Erzsébet, kérjük minél több alkotó megjelenését!

Népek Játékai címmel látható a Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely új időszaki kiállítása, melyet Kalmár Ágnes művészettörténész és Tuza Gábor kulturális antropológus rendezett.

A játékok legszínesebb együttesét talán a világ különböző tájairól szár-

mazó darabok nyújthatják. Eltérő földrajzi környezet és történelem, valamint sokféle társadalmi berendezkedés tükröződik belőlük.

Az itt bemutatott tárgyak többsége eladásra készült, otthoni munkával, legtöbbször generációkon keresztül őrizve egy-egy formát vagy színvilágot. Ennek köszönhető, hogy a különböző korokban ugyanott készített játékok lényeges vonásaikban alig térnek el egymástól. Mögöttük sokféle ember rejtőzik, legtöbbször kézműves mesteremberek, míg más esetben az életüket többnyire utcán eltöltő gyermekek, vagy éppen a különböző indián törzsek régmúlt szokásait felelevenítő nők és férfiak. Egykori hadifogságból szerencsésen hazatért családapa kincse is megtalálható közöttük.

Akadnak iparilag, gépekkel előállított darabok is a kiállításon, de a többiekhez hasonlóan, ezek is helyi hagyományokat követnek.

A bemutatott játékok különböző utakon jutottak el gyűjteményünkbe. Külföldre szakadt honfitársunk pártfogása, egy-egy kivételes vendéglátás vagy utazás, kulturális intézmények cseréje az érintett nagykövetségeken keresztül, ezek voltak a gyarapodás különböző formái.

A kiállítás hétfő kivételével 10–16 óráig tekinthető meg, 2011. február 27-ig látogatható.

6000 Kecskemét Gáspár A. utca 11.

Telefon: 76/481-469, e-mail: alapitvany@szorakatenusz.hu

A 400 éves hintaló – kiállítás a Bölcsődei Múzeumban dr. Ladó Mária és dr. Tóth Ferenc gyűjteményéből. Megnyílik október 8-án 14 órakor. Köszöntőt mond Scheer Ferencné, a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék vezetője, a Bölcsődei Múzeum Alapítvány elnöke, megnyitja dr. Tészábó Júlia művészettörténész. Látogatható: H-sz-p 14-18 h. december 1-ig, 1082 Bp. Nagytemplom utca 3. Kapcsolat: csapkati@gmail.com.

Afrikai bábok és maszkok A Füleki Vármúzeum 2010. július 3-án 17.00 órakor a vár Bebek-tornyában nyitotta meg a prágai Nemzeti Múzeum Náprstek Ázsiai, Afrikai és Amerikai Kultúrák Múzeumával karöltve. A mágia hírnökei – Afrikai bábok és maszkok című kiállítását. A nigériai, togói, kongói, elefántcsontparti, mali, gaboni, kenyai, mozambiki, tanzániai, Burkina Faso-i, Sierra Leone-i, ghánai és angolai műtárgyak betekintést nyújtanak az afrikai bábok és maszkok fejlődésébe, a kísérszöveg ismerteti azok rendeltetését és szimbolikáját, valamint a kortárs európai társadalomhoz és kultúrához fűződő viszonyukat. A kiállításhoz szeptembertől múzeumpedagógiai foglalkozásokat szerveznek. 2010. november 15-ig tekinthető meg.

A Régi idők játéka című kiállítást 09. 24-én 18 órakor a Zuglói Helytörténeti Műhelyben megnyitotta Tóthné Nagy Katalin óvodavezető, köszöntött Búza Péter művészettörténész. Közreműködött Gálfi Anikó előadóművész, Nagy Viktória, Nagy Norbert. A kiállításról:

Féltve őrzött emlékek, múlt századi játékok

A Zuglói Helytörténeti Műhelyben (XIV. Uzsoki u. 57., a Kassai térnél) október 28-ig (hétfő – csütörtök: 10-18 óráig) tekinthető meg az a kiállítás, amely a kerületben élők máig gondosan megóvott múlt századi játékaikat mutatja be. Az eddig évtizedek óta féltve őrzött kincsek most előkerültek a fiókok, szekrények mélyéről, hogy megmutassák magukat, az idősebbekben megélt gyermeki emlékeket idézve, s a fiatalabbaknak bepillantást engedve egy nem is oly távoli, mégis egészen más gyermekvilágba.

Az 1920-as évek cinkatonái, az egykor oly népszerű Anker építőjátékok, a régi babák és mackók mellett az 50-es éveket idéző „Történelmi fejtörőjáték”, az örök „Ne hagyd magad kidobni” társasjáték különböző korokba röpitenek vissza. A közös bennük, hogy bizonyítják, tulajdonosaik nemcsak játékszereiket, de lelkükben játékos kedvüket is megőrizték. Emlékeztetnek rá, hogy jó lenne, ha felnőtként sem hiányozna életünkben ez az örömforrás, s például szolgálnak mindennapi értékeink megőrzéséhez.

Az ötlet a több évtizede Zuglóban élő, helytörténettel a mai napig is foglalkozó 90 éves Lett Miklós nevéhez fűződik. Miklós bácsi gyermekkori játéka és saját készítésű makettjei voltak a kiállítás első darabjai. A helytörténeti műhely rendszeres látogatói követték példáját, s felajánlották játékaikat a kiállítás megvalósításához. Végül az összegyűlt anyagot néhány egyedi darab tette teljessé.

Köszönet Bernáth Árpádnénak, a Regiment játékboltnak, a Babaklinikának és a Maciműveknek, hogy gyűjteményük különlegességeit kölcsön adták a kiállítás idejére.

Bese Judit

Úrhódító: a számítógépes játék evolúciója

Interaktív kiállítás nyílt a számítógépes játék kultúrájáról, a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumban (1146 Budapest, Városligeti krt. 11.) május 20-án. A kiállítás Tomohiro Nishikado japán programozó 1978-ban bemutatott legendás programja, a Space Invaders s annak 1980-as évekbeli magyar átírata, az Úrhódító nevét viseli. A kiállítással kapcsolatban *Úrhódító: videojáték konferencia* lesz 2010. október 15-én a kiállítás színhelyén. A konferencia előadói öt nagyobb tematikus blokkban vizsgálják a virtualitás és a valóság összemosódását, a játékok lehetőségeit a tudományos kutatásban, vagy éppen ellenkezőleg, a tudományos kutatás lehetőségeit a játékokban. Külön, kiemelt hangsúlyt kapnak a komoly játékok, a videojáték-kultúra dokumentálása és bemutatása, valamint a számítógépes játékok dizájnról és művészetekre gyakorolt hatása is. Mint ahogy a kulturális jelenségeknél általában, a tartalom itt is maga köré hajlította a formát: a konferencia látványos környezetben (Úrhódító kiállítás), pörgő sebességgel (10 perces gyors előadások), interaktív módon zajlik majd le. Szervezők: MMKM, BME Információs Társadalom- és Trendkutató Központ, BME Szociológiai és Kommunikációs Tanszék, Média Oktatási és Kutató Központ www.kozlekedesi.hu, www.mmkm.hu, www.mokkk.bme.hu, www.ittk.hu. Támogató: LUDUS, www.ludus-project.eu/hu.

További program: *Úrhódító. A számítógépes játék evolúciója* 2010. október 27., október 29. és november 3. 10.00 (A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Tanulmánytára XI.

Kerület, Prielle Kornélia u. 10, telefon: 204-4092). A bemutatóval egybekötött előadáson a hallgatóság betekintést nyer a számítógépes játékok közel 40 éves történetébe, s megismerhetik a legjellegzetesebb régi játékokat. A számítástechnikai gyűjteményben igazi ritkaságokkal, 50 éves gépekkel is találkozhatnak a látogatók.

Mirr Murr és Barátai című kiállítás látható 2010. október 17-ig a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumban (1146 Budapest, Városligeti krt. 11.). **Mirr Murr**, **Misi Mókus**, a **Legkisebb Ugrifüles** és a **Tévémaci** kiállítási tárgyként jelennek itt meg. A mesehősök – a műszaki múzeumban – a filmekben látható, a 60–70–80-as évekre jellemző használati tárgyaikkal együtt jelennek meg. A kiállításban így láthatjuk **Mirr Murr** gramofonját, a **Tévémaci** televízióját, a **Legkisebb Ugrifülest** ámulatba ejtő telefont, vagy a **Tüskeshátú fényképezőgépét**. (A Múzeum honlapjáról.)

A játéktól a mesterségig című kiállítás a **Hagyományok Házában** működő népi kézműves képzések hallgatóinak munkáit mutatja be. Megnyílt szeptember 24-én 14 órakor a Magyar Népi Iparművészeti Múzeum időszaki kiállítótermében (1011 Budapest, Szilágyi Dezső tér 6.) **Beszprémy Katalin**, a **Hagyományok Háza Népművészeti Módszertani Műhelyének vezetője** megnyitó beszédével. Megtekinthető 2010. november 2-ig munkanapokon, hétfőtől csütörtökig 9–16 óráig pénteken 9–13 óráig.

Magyar Formatervezési Díj pályázat 2010.

A 31. Magyar Formatervezési Díj pályázat célja a magyar formatervezés teljesítményének bemutatása és népszerűsítése, a hazai formatervezés kiemelkedő alkotóinak elismerése, termék-, terv-, vizuális kommunikációs és diákmunka kategóriában, valamint a magyarországi termékek nemzetközi versenyképességének javítása a formatervezés eszközeivel.

A díjazottak és a kiemelt pályázók munkáiból kiállítás nyílik, amely október 5-től október 24-éig látható a **Néprajzi Múzeum Dísztermében** (1055 Bp. Kossuth tér 12.).

Barbie & Lego 50 Jubileumi Kiállítás és Vásár december 3–19-ig a Millenáris Fogadóban

A világ két legsikeresebb játéka, a **Barbie baba** és a **LEGO** először szerepel együtt nagyszabású kiállítás keretében. **Lisszabon, Athén, Teszaloniki, Bécs, Bukarest, Frankfurt, Pozsony, Hamburg, Stuttgart** után most **Budapestre** is megérkezik! A látogatók biztosan megtalálják gyerekkoruk legnagyobb kedvencét, imádott **Barbie** babájukat és megcsodálják, hány olyan arca van, amit esetleg még nem is ismertek! Bővebb infó: www.broadwayjegyiroda.hu/event.php?eid=2885
Jegyek kaphatók: **Broadway Jegyiroda**, XIII. ker. **Hollán Ernő u. 10., II. ker. Gábor Áron u. 74–78.** (Rózsakert Bevásárlóközpont), **Kovácsné Kati**, XIII., **Ditrói Mór u. 3.**

Design Management Díj pályázat 2010.

Az elmúlt évben útjára indított díj elismeri és bemutatja, hogyan segítheti a design alkalmazása és szakszerű menedzselése egy szervezet célkitűzéseinek megvalósítását, eredményes működését.

Az elismerést olyan intézmény vagy vállalat nyerheti el, amely képes arra, hogy az esztétikai és formai szempontból kifogástalan teljesítmény mellett a designt szervesen integrálja működésébe.

2010. október 4-én hétfőn a **Néprajzi Múzeumban** adják át a **Design Management Díjat**.

Fardagály és kámvás rokolya – 19. századi divatképek címmel nyílt kiállítás a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban szeptember 23-án, megnyitotta **Jankovics Marcell** filmrendező, művelődéstörténész, közreműködött **Láng Balázs** színművész. Megtekinthető február 28-ig. A kiállításához színvonalas kiadvány is készült, ajánljuk a történelmi babaöltöztetőknek!

17. Betlehemi Jászol Pályázat és kiállítás idén is a karácsonyi időszakban: a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban, a városligeti **Vajdahunyad Várban** december 8. és 2011. január 2. között rendezik meg a kiállítást, számos tagunk szokott rajta részt venni. A részletes pályázati felhívás a www.AMKA.hu honlapon olvasható.

Babafej kapható – készítsünk karácsonyi ajándék babát!

Megismételjük ajándék baba készítésre hívó üzenetünket, amelynek nyomán tavaly 22 babát küldhettünk karácsonyra a dévai gyermekotthonba. A babafejekért kérem a 20/493–5412 vagy az 1/315–6193 telefonon, vagy a gyorgyie36@t-online.hu e-mail címen jelentkezni. Elkészítést kérjük november végéig. December 3-án 10 órakor várjuk az Orlay utca 2/b-be azokat, akik személyesen hozzák, illetve ott lehet megnézni a postán beküldötteket. Kedvcsinálónak Török Emőke jól sikerült babáit mutatjuk a képen.

Győrben ismét babarendezvények: pályázat, kiállítás, konferencia 2011-ben. A kiállítás megnyitó tervezett időpontja április 9., ajánlott témák: mesealakok és játékbabák. Társaságunk szokása szerint díjazza a kiváló játékbabákat.

Első, évenkénti baba és mackó találkozó

A Susan Quinlan Doll & Teddy Bear Museum & Library meghív minden baba- és mackó készítőt, gyűjtőt, 2011. május 12–14-re a Philadelphia melletti Ramada hotelbe kettős céllal: (1) kifejezni nagyrabecsülésüket az alkotók és gyűjtők iránt, amiért a baba és mackó világot gazdagítják (2) a mai fiatal generáció érdeklődését ösztönözni a babák és mackók iránt.

Babakészítők kongresszusa, Mackókészítők kongresszusa és Sötétbőrű babák készítőinek kongresszusa a program. Részletek: Susan Quinlan Doll & Teddy Bear Museum & Library, Santa Barbara, Ca, 001/805–687–8901.

Honlap: www.quinlanmuseum.com.

Kapcsolat: terry@quinlanmuseum.com.

Az elnökség ülése

Társaságunk elnöksége november 16-án 14 órakor elnökségi ülést tart. Téma: a Társaság programjai, pályázata, anyagi helyzete és egyebek. Meghívottak a Társelnökök, a Titkár,

az Ellenőrző Bizottság tagjai. Az ülés nyilvános. Helyszín: 1117. Bp. Orlay utca 2/b fszt.

XI. Visegrádi Országos Történelmi Bábupályázat és kiállítás

2011 nyár elején ismét várja, fogadja a Mátyás Király Múzeum a történelmi viseletbe öltöztetett bábukat a történelem minden olyan korszakából, amely Visegrád történelmével kapcsolatba hozható. A pályázat és kiállítás pontos időpontját később jelölik ki.

A Fővárosi Gyakorló Óvoda és Továbbképzési Intézmény (1068 Bp. Városligeti fasor 30.) szakmai programkínálatát a 2010–2011 nevelési évre Szalontai Judit Tagtársunk jóvoltából kaptuk meg. Ebből emeljük ki és ajánljuk a játék tárgyúakat: Pedagógiai gyakorlat napja mindig csütörtök, regisztráció 8 órától, program 8.30–11.30. Október 21.: *Fakanáltól a fénykardig* – a mai kor kihívásai a játék területén – a fiúk játéka, a lányok játéka. Február 24.: *Játék az élet* – szabad játék az alapprogram szellemiségében. Március 31.: *Én+Te+Ő=Mi* – érzelmi nevelés, szocializáció bábozással, drámapedagógiai módszerekkel, szenzitív játékokkal. Részvételi díj 1500 Ft.

Kézműves délutánok: mindig kedden 14–17 óráig. 2011. január 11.: *Mi is tudunk játékot készíteni* – különféle alapanyagokból, különféle technikákkal, részvételi díj 1500 Ft. További információk: www.fovgyakovi.hu. Szívesen látják tagtársainkat is előzetes bejelentkezéssel: telefon: 1/321–9543, e-mail: puskas.zs@invitel.hu.

Bábkészítő Tanfolyam felnőtteknek a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátuson. Textilbáb-készítés Kiss Rita bábművész-rendező vezetésével 2010. november 13.: 13:30–19:00; november 14.: 9:00–14:30; november 20.: 13:30–19:00; november 21.: 9:00–14:30. Ára: 16.000,- Ft (800,- Ft/óra). Jelentkezés nov. 2-ig. Információ és jelentkezés: Szluka Judit, MMIKL Művészeti Programok főosztálya 1011 Corvin tér 8. Tel: 1/ 225–6031. E-mail: szlukaj@mmikl.hu.

Krónika

Fordult a kocka!

Új, játékos múzeumpedagógia az
Iparművészeti Múzeumban

2009. október 1. és 2010. szeptember 30. között nagy sikerrel zajlott a *Fordul a kocka! Játékos tanórák az Iparművészeti Múzeumban* című múzeumpedagógiai programsorozat.

Az új, Európai Unió által támogatott múzeumi projekt keretében a múzeumi ismeretátadás módszereinek és eszközeinek köre kibővült, és a hagyományos feladat megoldási formák mellé beépült a játékszerekkel történő gyakorlati tanítás, a játékokra és a játszásra alapozó művészeti, matematikai és vizuális nevelés is. A felső tagozatos általános iskolásoknak és középiskolásoknak szervezett rendhagyó múzeumi órákon, játéktörténeti tematikus foglalkozásokon és az újonnan kialakított múzeumi kerámia műhelyben a gyerekek szó szerint játszva tanulhattak: a kiállításokon látható játék tárgyak mellett kézbe vehették és használhatták a sokféle logikai, rejtvény és társas játékot, sőt maguk is készíthettek egyéni változatokat, pl. különleges sakkfigurákat elsajátított ismereteikre és saját kreatív fantáziájukra építve. A programsorozat eddig lezajlott 83 foglalkozásán 6 intézményből összesen 1432 budapesti diák vett részt.

A program kiállítási hátterét az Iparművészeti Múzeum történeti játék anyaga alapozta meg, valamint két időszakos kiállítás is segítette a szemléltetést: a *Fordulatos játékok – Rejtvények Szentiványi Tibor gyűjteményéből* című rejtvény játék kiállítás, és a „27 kubus” – *Kreatív transzformációk* című pályázati kiállítás, amely Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola mintegy 400 diákjának a Rubik kocka inspirációjára készített kreatív transzformációit: művészi alkotásait, makettjeit és grafikai terveit mutatta be. Az utóbbi kockás pályázat fődíjasa Hegyi Beatrix 12. évfolyamos diák

lett, aki pályázati tervében a Rubik kockát egy 27 elemű, zöld héjú dinnyévé alakította. Az Iparművészeti Múzeum a fődíjast azzal is jutalmazta, hogy rendhagyóan felnagyított formában kivitelezte a dinnye-kocka tervét, így készült el az a 27 darab szivacs-kockából álló óriási méretű rejtvény játék, amely a program során a családi játék napok és a múzeumi matekórák slágere lett. A program résztvevői a nagyméretű dinnyekockák mellett szabadon játszhattak a Rubik márkába tartozó játékszerekkel, különféle térgeometriai játékokkal, különleges térbeli puzzle-okkal és szintén a térgeometriát szemléltető táblás társasjátékokkal is, amely játékszereket a múzeum az erre a célra elnyert pályázati támogatásból szerzett be.

A *Fordul a kocka! Játékos tanórák az Iparművészeti Múzeumban* című pályázati program Joó Emese vezetésével tovább folytatódik, és várja az általános- és középiskolás korosztályokat, a szervezett múzeumlátogató diákközönseget! A játékos órákkal megújult és kibővült az Iparművészeti Múzeum múzeumpedagógiai programja, amelybe többek között beépült a *Történelmi játékok* – játéktörténeti és kerámia műhelyfoglalkozás, a *Kockaforgató* – múzeumi matek óra, vagy éppen a *Formabontó kocka* – múzeumi rajz és vizuális óra. További információ és jelentkezési lehetőség: www.imm.hu/muzeumpedagogia

A játékos projekt a TÁMOP 3.2.8/B/08/KMR 2009-0003 Múzeumok Mindenkinek Program részeként, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap 7 millió forintos támogatásával valósult meg.

Joó Emese projektvezető,
múzeumpedagógiai csoportvezető,
Iparművészeti Múzeum
Kiállítás-szervezési és Oktatási Főosztály,
1/4565-140, 30-758-8175
joo.emese@imm.hu

Az ÉlményMűhely Mozgalom szeptemberi eseményei Pécsen, Európa kulturális fővárosában

Szeptember 16-án az Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központban (pecsikult.hu/hu/events/show/91921/elmenymuhely-2010) a művészeti-tudományos előadásokon és bemutató órákon kívül megnyitották az ÉlményMűhely Matematikai-Művészeti Galériáját, amelyben a Bridges Világkonferencia résztvevői adományainak köszönhetően, a világ nemzetközi művészeti-tudományos élvonalának csaknem 80 alkotása található: www.fenyvesikristof.hu/documents/elmenymuhely/ElmenyPlak%C3%A1tKiallitasA3.pdf

Átadták a gyerekeknek az első magyar ZomeTool Óriást: www.fenyvesikristof.hu/documents/elmenymuhely/ElmenyPlak%C3%A1tZOMEa4.pdf.

Klein Sándorral (PTE) és Paul Hildebrandttal (USA) az élménypedagógiáról és a tanulóközpontú iskoláról nem csak beszélgettek: www.fenyvesikristof.hu/documents/elmenymuhely/ElmenyPlak%C3%A1tTanaroknakSzuloknek.pdf.

A Kutatók Éjszakája központi rendezvényén szeptember 24-én, Budapesten (www.kutatokejszakaja.hu/2010/esemenynaptar/esemeny.php?id=547&menu_id=4) Pálffy László Pro-Ludo díjas matematikus interaktív előadásától Muzsai István dobológiai és egyben ritmikus kutatás-gimnasztikai műhelyéig rengeteg érdekességgel várták a játékos matematika régi és leendő barátait. Rádióinformációk, széles sávú internet: kepletesbeszed.blog.hu/2010/09/08/hidemberek.

A ScienTile Tudományos csempetervező pályázat kiállítása volt a FUGÁ-ban: 09.02–09.12.: www.fuga.org.hu/scientile.

Gratulálunk Gondos Gábor tagtársunk harmadik díjához, amelyet azzal a tervével nyert el a tudományos csempetervező kiállításon, amelynek kicsinyített változatát február végi játékos napi programunkon kirakós játékként ismertük meg, és amely le is kötötte a gyerekeket, gyönyörködtette is őket. Reméljük, sikerül elérnie, hogy műve gyártásra kerüljön!

Szeretett kutatónk Gondos Gábor, itt pörög a Körhintában, 2:15-től: videotar.mtv.hu/Kategoriak/korhintas.aspx.

Bridges Pécs2010 World Conference: www.bridgesmathart.org/bridges-2010/, www.fenyvesikristof.hu/documents/bridges/BridgesPecs2010FullProgram.pdf

Csatlakozási lehetőség: groups.google.com/group/elmenymuhely.

Az ÉlményMűhely Mozgalom – az Élményközpontú Matematika-Oktatásért honlapjai: www.elmenymuhely.hu, www.kristoffenyvesi.hu, www.fenyvesikristof.hu.

21. Nemzetközi Origami Fesztivál és Kiállítások Pécsen

A PÉCS2010 programsorozat részeként augusztusban több japán rendezvény is zajlott Európa Kulturális Fővárosában.

A sort a Haiku Fesztivál nyitotta, melynek nagyon pozitív visszhangja volt. Ennek szervezésébe a Pécsi Origami Kör és a KPVD Művelődési Ház vezetői is besegítettek. Ők voltak idén a 21. Nemzetközi Origami Találkozó házigazdái és ők szervezték azt 8 origami kiállítást, melyet nagyrészt Pécs gyönyörű belvárosában láthatott a nagyközönség. Néhányat kiemelnek közülük.

A pécsi Székesegyház múzeuma adta a keretet a Japán ünnepeket bemutató kiállításunknak.

A Dóm téri Civil Közösségek Háza csodálatos épülete július vége óta adott otthont Krystyna Burczyk és Somos Endre geometrikus origami modelleket felvonultató és a Bridges2010 tudományos konferenciához kapcsolódó bemutatójának. A falakat ifj. Csík Jenő Zsolnay kerámiafestő japán fametszeteket ábrázoló festményei díszítették.

A felújított Széchenyi téri Művészet és Irodalom Házában Zsebe József, Japánban is elismert magyar origami művész alkotásait önálló kiállítás keretében csodálhattuk meg.

Az Európai Unió összes tagállamának címereit bemutató kiállítás azért említésre méltó, mert több mint 100.000 egyforma elemből készítették Győr-Moson-Sopron megyei összefogással.

A legkülönlegesebb helyszínt kétség kívül a nemrég megnyitott Tettye Barlang nyújtotta, ahol Sárkánylegenda címen misztikus lényeket fedezhettek fel a látogatók a különböző víz vájta járatokban.

Az Origami Találkozó díszvendége Giangh Dinh vietnámi származású, USA-ban élő

művész volt, aki egy prezentáció keretében mutatta be, hogy az elmúlt évek során hogy tisztultak le modelljei. Munkája iránt nemcsak a magyarok, hanem külföldi origamisok is nagy számban érdeklődtek.

A Magyar Televízió is többször forgatott a helyszíneken és szeptember 11-én került adásba az elkészült film.

A Hani Alapítvány Tokióból érkezett ifjúsági kórusa is ebben az időszakban vett részt Pécsen egy nemzetközi továbbképzésen, melynek végén a pécsi, a debreceni és kolozsvári Református Kollégiumok kórusaival és amerikai fiatalokkal együtt adtak egy gyönyörű egész estés hangversenyt a pécsi Kertvárosi Református Templomban. Az egyhetes munka méltó befejezése volt, mikor a soknemzetiségű vegyes kórus közösen adta elő az Esti dalt magyarul! Maradandó élmény volt!

Villányi Mariann
Magyar Origami Kör

Jelmezbabák

Szita Gabriella önálló kiállítása Pécsen június 3–11. között volt látható a Parti Galériában. A babakészítő művész évek óta készít saját tervezésű, egyedi babákat. Alkotásaival, amelyek különleges, színházi karakterük okán kapcsolódnak a Fesztiválhoz, már számos versenyen ért el első helyezést. Most a nézők egy miniatúr tárlaton ismerhették meg ezeket a különleges, groteszk, babákban testet öltött jelmezterveket.

A Ménes-parti Játékfesztivált Endrefalván augusztus első hétvégéjén ötödik alkalommal rendezték meg, megnyitotta Csóriné Botyánszki Ágnes polgármester. Szervező Tóth András, a Ménes-parti Egyesület elnöke, közreműködtek Maruzsné Kovács Éva, Király Gabriella, Bőjte Csaba, Lőrincz István alkotók, Deák Sándor, Bartus József, Tóth László tárgykölcsönzők. A helyi idősök klubja tagjai gyermekkori játékaikat adták kölcsön. A helyi iskola tanulóinak rajzaiból kiállítás is nyílt.

IV. Országos Ördöglakat Találkozó volt a Bakonysárákányi Faluházban 2010. október 9-én a Bakonysárákányért Alapítvány, az eMagyarország pont és a Bakonysárákányi Iskola szervezésében. Szervezők: Bakonysár-

kányért Alapítvány, eMagyarország pont, Bakonysárákányi Iskola. Előadás téma volt: tetraéder a játékokban. Logikai játék pályázat eredményhirdetése, ördöglakat bemutatók és készítés, csere-bere. Kapcsolat: *szekely58@gmail.com*.

Társaságunk játékkészítő kézművesei több helyszínen is öregbíthették Társaságunk hírnevét az őszy folyamán.

A XI. kerületi Bikás dombon szeptember 25-én egy családi rendezvényen kaptunk lehetőséget bemutatkozásra.

Ez a felkérés egyenes következménye volt az év eleji Orlay utcai Játékos napok programjainknak, ahol felfigyeltek ránk a kerület vezetői.

Immár hagyományosnak számít a meghívás az Óbudai Civil Napra – annak ellenére, hogy III. kerületbeli székhelyünk megszűnik –, amelyen október 2-án közel ötven civil szervezet, egyesület adhatott ízelítőt tevékenységéből. Ez a rendezvény évről évre színesebb programokat kínál a közönségnek, hiszen a résztvevők között megtalálhatóak a kultúra, a sport, az egészséges életmód népszerűsítésére, a hagyományok őrzésére elkötelezett szervezetek, bizonyítva ezzel nemcsak e csoportosulások létjogosultságát. hanem a közönség építő erejét is.

Ugyanerre a napra esett egy másik kedves meghívás is, Százhalombattára. A Halmos Béla Városi Könyvtár által harmadik alkalommal megrendezésre kerülő Magyar Népmese Napján az új Művelődési Központban színesíthettük a programot kézműves portékáinkkal. Ez meghívás a korábbi, a Matrica Múzeumbeli sikeres szerepléseink nyomán jött létre. Köszönet a szervezőknek és reméljük, hogy a jövőben is igényt tartanak a Társaság részvételére a hasonló rendezvényeken. A Társaság hírnevét öregbíthették: Csézli Lukács, Czuczai Katalin, Fülöp Klára, Gruber Judit, Husz Károly, Léb Zsuzsa, Mucsy Géza, Mucsy Réka, Vizi Erika.

Léb Zsuzsa

Pro Ludo Díj 2010

A budai Hegyvidéken, a főváros XII. kerületében tizenhatodik alkalommal megrendezett Kiss Áron Emlékdélután szakmai és közönség-programjai alkalmával június 24-én került

sor a 2010. évi Pro Ludo Díj átadására. A díjat (amely egy több részből összeállított ezüst gyűrű) még 2000-ben alapította Szentiványi Tibor (1931–2009) elektromérnök, kultúrtörténész, többek között a floppy lemez megalkotója. A magyarországi játékkultúra kreatív és európai rangú fejlesztésében élen járó személyiségek ezen elismerését az alapító képviselője és az eddigi díjazottak egyhangúlag Pálffy László matematikusnak (Pécs, 1955), a Szerencsejáték Zrt. játékfejlesztőjének ítélték oda. Az eddigi díjazottak között van pl. Lukácsy András író, Orosz István grafikusművész s több hazai tervező, konstruktőr és játéktörténész.

A Pro Ludo Társaskör tagjai nevében:

dr. Kriston Vizi József
Pro Ludo Díjas játékkutató

A kártya is játék...

A győri Unger család

Kiállítási meghívó érkezett a győri Xantus János Múzeumból. *Egy győri polgárcsalád a reformkorból: az Ungerek* címmel nyílt időszaki kiállítás, mely szeptember 10. és október 10. között várta a látogatókat.

Dr. Claudia Wunderlich (Hochschule, Neu-Ulm) az Unger-család leszármazottjaként kutatja ősei történetét. E hosszú munka eredménye a kiállítás, ahol az idősebb és ifjabb Unger Mátyás kártyafestő mesterek életével és műves kártyaremekeivel – nyomdúccokkal, nyomatokkal és játékkártyákkal – ismerkedhetünk meg. Unger Alajos a bécsi

akadémián tanulta a festészetet. Biedermeier képein és illusztrációin egy fiatalon elhunyt tehetség művészetébe nyerünk betekintést.

A Szép Magyarország írta: „A kiállítás anyaga megismertet az Unger-család történetével, valamint a korabeli leírások, ábrázolások, és a műhely nyomdúccainak segítségével bepillantást enged a kártyagyártás mesterségének titkaiba is. A kártya és a kártyázás győri kultúrtörténetéből is ízelítőt kapunk: Hans Bock bécsi mester könyv kötetstáblából előkerült XVI. századi lapjai igazi ritkaságok, miként – igaz, kicsit másként – az a kártyalap is, amelyet egy 1775-ös tanúkihallgatási jegyzőkönyvhöz mellékeltek bizonyíték gyanánt. S azt is megtudhatjuk, hogy a reformkor nemzeti szelleme miként alakította át a hagyományos kártyaképeket.” A kiállítás alkalmából készült az ifjabb Unger Mátyás nyomdúccának felhasználásával egy soproni képes kártya reprodukciója.

Jó napot, szerencsés lapjарást!

Jánoska Antal

A retrolaci név nem tudjuk, kit takar. Kelle Antal Tagtársunk hívta fel rá figyelmünket. Az alábbi címeken láttuk gazdag gyűjteményét. Olvasóinknak is ajánljuk a betekintést! Várjuk *retrolacit* Társaságunk körébe! www.metrovideochallenge.com/hu/video/379, **mailto:retrolaci@citromail.hu** www.metrovideochallenge.com/hu/search/author/metrolaci.

Gratulálunk

Dr. Barsi Ernő néprajzkutató, főiskolai tanár, zenepedagógus, zenetörténész, néprajzkutató az idén ünnepli 90. születésnapját. A Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara és a Magyar Néprajzi Társaság október elsején egész napos születésnap ünnepelést szervezett Győrben, az előbbi székhelyén (Liszt Ferenc utca 42.) Számos méltatás, megemlékezés, köszöntés hangzott el, a győri Xantus János Múzeum Évkönyvének különszámával tisztelgett az ünnepelt előtt. Tagtársaink dr. Lanczendorfer Zsuzsanna és Barsi Hajna – Barsi Ernő leánya – megemlékezése mellett

Keglovich Ferencné köszöntését emelnénk ki, aki Társaságunk tagjainak jó kívánságait tolmácsolta számos kitüntetése mellett Társaságunk Kiss Áron Díjával elismert Tagtársunknak. Kívánjuk, hogy sokáig tarthassa lebilincselő előadásait, adhassa tovább tartalmas élete gazdag tapasztalatait. www.barsierno.hu című honlapján, s az ünnepségre szóló meghívón is olvasható jelmondata: „A szeretet sugározzon mindenüvé, mert szeretet nélkül nem lehet sem muzsikálni, se tanítani, se írni. Szeresse mindenki az övéit, saját népét és értékeit, hogy a másokét is szeretni tudja.”

Levélhullás

Vallomás arról, hogy az embernek mindig van mit tanulnia

Már sokféle alkotás nyomát őrizte kezem, amikor első kiállításom a kőbányai KÖSZI kávézójában megnyílt. A boldogság, amely, akkor bennem ennek kapcsán megszületett, hogy nem csak magamnak, hanem másoknak is örömet tudok okozni alkotásaimmal, újabb és újabb feladatokra, megismerésekre ösztönzött. Kapcsolat bukkant fel a gyóriekkel, egy kolléganőmről kiderült, hogy Koczor Ági (a győri egykori Családi Intézet munkatársa) gyermekkori barátnője, és ajánlotta nekem a babakiállításokat.

Figyelni kezdtem hát mindenfelé, és babás híreket hallva elkeveredtem a Millenárisra, ahol a foglalkozások és bemutatók mozgatója, és állandó részvevőjét, Sztraka Annamarit leszólítva, nemsokára a Kiss Áron Magyar Játék Társaság tagjának érezhettem magam. Beszélgetéseink a helyszínen olyan hölgyekkel, akik nyugdíjas napjaikat az alkotással és mellette folyamatos tanulással szépítik meg, egy újabb kaput nyitott meg előttem. Berobbantam a győri babások közé, minden megmérettetésre újabb és újabb munkákkal készülve, meglátogattam Zorkóczy Éva Róza baba tanfolyamát, és folyton motoszkált a fejemben az első találkozás, amikor a Millenárison a hölgyek arról az iskoláról beszéltek, amelyekben sok olyan dolgot tanulnak, amellyel még színesebben, még szebben, még eladhatóbban, még nagyobb öröme célzottan tudják alkotásaikat elkészíteni.

Évek óta motoszkált már a fejemben a gondolat, ez nekem is kell. Szeretnék máshogy mások által látni, újra tanulni, továbbfejlődni, és kreativitásomat még jobban kibontani. Hiszen tudom, hogy az ötlet ötletet, a boldog alkotás szép munkákat, és boldog embereket szül. Tavaly, látván azokat a munkákat, amelyeket a Népi Mesterségek és Művészetek Szakközépiskolája textiljáték készítői két éves iskolát elvégezve tudtak produkálni az általam is látogatott versenyeken, figyelve Orbán Kati díjnyertes munkáit már biztos voltam, hogy én is be fogok iratkozni. Az idei győri verseny díjkiosztóján aztán megbizonyosodtam, hogy jól gondoltam, hiszen Hóbor La-

josné Eta, az iskolában 16 éve tanító, díjat is kapott munkásságáért.

És idén belevágtam, beiratkoztam, nagy érdeklődéssel, nagy lelkesedéssel, és őszinte nyílt lélekkel várom az újabb tudást, az újabb ismereteket, hogy beépíthessem abba a tudásba, amely az enyém, abba a stílusba, amelyet én alakítottam ki, és, hogy még és megint több lehessen egyfajta látásmóddal, igényességgel, szemlélettel és temperamentummal.

Mindig is szerettem tanulni, hiszen aki örökké tanul, az örökké figyel másokra, és önmagára. 42 éves voltam, amikor a Kandón kiegészítő tanári szakon két évig tanultam és szereztem meg a harmadik diplomámat. Ott, akkor is nagy élvezet volt a katedra másik oldalán ülni, mint diák, és átérezni, hogy milyen, amikor nem én oktatom a nebulókat, hanem engem fejlesztenek tovább, hogy aztán én is továbbadhassam másoknak, én is örömet szerezhessenek másoknak az új tudásommal, az új látásmódommal.

Ajánlom mindenkinek, aki tudja, hogy az ember, amíg diák lehet, amíg gyerek lehet, addig nem öregszik, nem lesz depressziós, és mindig lesz értelme az életének, s mindig tud másoknak is értelmet adni.

Rónai Katalin

Babakonferencia visszhang

Kedves Erzsike!

Egy kicsit megkésve, de ezúton szeretném megköszönni, hogy részt vehettem a babakészítők konferenciájának néhány programján, amit nagyon élveztem.

Jó lenne, ha a kiállításon szereplő népviseletes babákról fotók készülnének, és egy kis katalógusban megjelenéne a készítők nevével és elérhetőségével együtt. Azt gondolom, hogy egy ilyen kis könyvecske mindenképpen nagyon jó inspiráció lehetne a leendő babakészítők, tájház vezetőik és honismeret-oktatók számára.

Emellett szeretném felhívni a figyelmed arra, hogy egy-két évvel ezelőtt a Magyar Turizmus Rt-nek volt egy pályázata turisztikai emléktárgy készítéssel kapcsolatban. Sajnos, nem tudom, mi lett a pályázat eredménye, de szívesen utánaéznék, ha gondolod. A legtöbb ilyen tárgyat áruló üzletben oly sok

giccses és hiteltelen emléktárgy található, ahelyett, hogy autentikus darabokat árulnának. Szerintem a kiállítás népviseletes babái megérdemelnék, hogy ezen a téren is nagyobb nyilvánosságot kapjanak. Arról nem beszélve, hogy azok a készítőik, akik megélhetési célból készítik őket, sokkal több megrendelést kaphatnának.

További jó munkát kívánva kíváncsian várom a véleményed ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Szeretettel üdvözöl:

Kovács-Molnár Judit

Kiállítási lehetőség

Tisztelt Györgyi Erzsébet dr.!

A nemrégiben nyílt Dinnyési Templomkert Hagyományőrző Turisztikai Központ programszervezőjeként keresem fel Önt. Rátaláltam a Kiss Aron Magyar Játék Társaság oldalára és csodálattal néztem eddigi programjaikat és szervezett kiállításait.

Szeretném megkérdezni, mennyire nyitott a társaságuk a kiállítások utaztatására, ill. ha nyitott, milyen keretek között tudnánk megvalósítani egy kiállítást a gyűjteményükből?

A babák és a mozgó origami kiállítás kifejezetten érdekelne minket, de ezen kívül is bármi, ami mozdítható összetételű. Létesítményünk több kiállítótérnek is alkalmas teremmel rendelkezik.

A közös munka reményében, üdvözzel:

Tabi Orsolya programszervező

Dinnyési Templomkert

Hagyományőrző Turisztikai Központ

30/905-4880, dinnyeshkp@gmail.com

Megint UNICEF

Kedves Erzsike!

Levelemet azzal kezdeném, hogy bármikor és bárhol felajánlom segítségemet. Most azért ragadtam 'tollat' mert az UNICEF megint felkért, hogy készítsek babát, babákat a programjuk támogatására. Szívesen teszem természetesen.

Most az lenne a kérésem, hogy engedd meg, hogy megadjam az e-mail címedet az UNICEF-nek, mint a Játék Társaság Elnöke, mert arra gondoltam, hogy ha a Forgóban majdan meghirdetnék pl. karácsony előtt, nagyon sokan szívesen felajánlanának egy-egy baba elkészítését az UNICEF-nek. Én szívesen felajánlok babatest trikó anyagot, akinek

nincsen. Pozsony Katrin segítségével rendelem 30 métert, (kevesebbet nem lehetett) így tudok adni, felajánlani. Az elkészített babákat megint lefotózom és átküldöm. Ha engedélyezed az e-mail címedet előre köszönöm.

További sikereket, szép nyári napokat, tisztelettel:

[Somné] Gréti

Paray Gyöngyi kiállításai

Szép estét Erzsike!

Küldöm a képet és a vendégkönyv egy kedves oldalát, amit a látogatók írtak be. Most Bársonyoson van a kiállításom.

Itt június 19-től június 26-ig lesznek a babák, a Kerékteleki és a Bársonyosi is Művelődési házban. Nagyon szépre sikeredett a kiállítás. Örültem, mert sokan látták és ők is boldogok voltak, mert sajnos ők Győrbe nehezebben tudnak jönni, a győri baba kiállításra. Most hogy helybe mentek a babák, nagyon köszönték, öröm volt látnom a csodálkozó szemeket, és a boldog arcokat.

Bársonyos egy picike igazi falucska. Bortermelő vidék. Finom jó zamatú bora van állítólag. Úgy mesélték, hogy egy királyról kapta a nevét, mert ott hagyta a bársony székét, és arról nevezték el a falut. Öröm számomra, hogy kiállíthattam én is a babáimat. Már kaptam egy újabb meghívást is. Az pedig, majd ősszel lesz Ménfőcsanakon a Bezerédi Kastélyban.

Üdvözzel

[Paray Júlia] Gyöngyi.

Élő Népművészet pályázat

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Hagyományok Háza és a Népművészeti Egyesületek Szövetsége pályázatot hirdetett a xv. Élő Népművészet Országos Népművészeti Kiállításon való részvételre a tárgyaló népművészet, népi kismesterségek különböző ágaiban.

A Közép-Magyarországi tárlatra beválogatott pályaművek között az általam készített népviseletes öltöztető babáim: Kati baba széki, székely és ajaki viseletben és Csézi Lukács: Ördögös fahasábok, ördöglakatok szerepeltek a népi játékkészítők kategóriában.

Nagy megtiszteltetés és öröm számomra, hogy ezen a rangos kiállításon képviselhetem a játékkészítő kézműves társaim taborát.

A kiállítás megtekinthető volt 2010. június 27-ig 10–17 óra között Veresegyházán a Szabadidős és Gazdasági Innovációs Centrum Konferencia termében, 2112 Veresegyház, Fő út 45–47.

Az Art-Feszt III. tárlatra is bejutott egy gyöngyruhas babám és egy Benedek Elek mesekompozíció. Az a kiállítás a Corvin Művelődési Házban (1165. Hunyadvár utca 43/b) volt látható 2010. szeptember 10-ig. Itt Bullás József festőművész, Szepes Hédi művészettörténész, Tóth Árpád (Neon Galéria) és Benczúr Gyula grafikus zsűrizték a beküldött alkotásokat. Ez is nagy öröm, mivel ide túlnyomó többségben festmények és szobrok kerültek be. Kapott mindenki oklevelet és egy kis bemutatkozó fényképes broszúrát is ki nyomtattak az összes a kiállításon résztvevő alkotóról.

Orbáné Balogh Katalin

Makett- és Játékkiállítás Siófokon

Kedves Erzsike!

Engedje meg, hogy bemutakozzam! Máyerne Páhok Katalin vagyok, 14 éve tanítok Siófokon az egyik általános iskolában. Óvodapedagógusként és tanítóként mindig nagy hangsúlyt fektettem a játék megszerettetésére, a játszás fontosságára. Én magam is babagyűjtő vagyok, és két éve foglalkozom reborn (élethű) babák készítésével.

Idén májusban hagyományteremtő céllal szerveztem meg iskolánkban az I. Gyermeke napjaink Makett- és Játékkiállítását, melyen első sorban somogyi alkotók munkái és gyűjtők féltve őrzött kincseit tekinthették meg az

érdeklődők. Látható volt: csuhé, porcelán, textil, reborn, Barbie babák, Régi autók, repülő, babakocsik, babaiskola, mackók, lemezjátékok; Hupikék Törpikék, Playmobil-játékcsalád, mentőautó-gyűjtemény, hajók, vitorlások, régi felhúzó, zenélős játékok, katonai makettek, diorámák, repülőgép makettek, dinoszaurusz csontváz... Számos díjnyertes alkotás volt látható: például dr. Darázs Szabolcs Magyar Termék Nagydíjas és külföldön is számos elismerésben részesült játékcsaládjá, a Völgyi testvérek díjnyertes katonai makettjei és diorámái, Török Emőke textilbabái, Hollandiában első helyezett Peti babám. A csuhébabák megjárták Svájcot, Németországot, sőt volt közöttük zsűrizett munka is. A kiállításon részt vett Tóth Zsuzsa báb-színházi báb-készítő, aki lehetőséget adott a bábok kipróbálására. A vendégek megismerhették Barbie történetét, és a makett készítés lépéseit.

Míg a gyerekek rácsodálkoztak a régi idők játékaire, az idősebb korosztály nosztalgiázhatott. Jó volt látni, ahogy a bábok életre kelnek, s egy-egy könny csordul az idősök szemébe a boldogságtól. A kiállítás sikerét vendégkönyvünk is igazolja, s az a sok felajánlás, amelyet a jövő évre kaptunk.

Továbbra is várom játékkészítő és gyűjtők felajánlásait, egy újabb sikeres kiállítás reményében! Elérhetőségem: 70/3766–939, *katalin.pahok@gmail.com*.

Tisztelettel:

Máyerne Páhok Katalin

Szeptember 28-án 18.30-kor a Hálózat TV-ben lesz a Janikovszky Éváról készült TV film első vetítése:

to.animare.hu/default.aspx?channel=49

Üdvözlettel,

Krisztina Widengard

Tagdíj

A társasági tagdíj minimális összege évi 1000.- Ft, nyugdíjasoknak, diákoknak, munkanélkülieknek 500.- Ft, jogi személyeknek, közösségeknek 2000.- Ft. Tagtársaink a befizetett tagdíj fejében kapják a Forgót is! Alapszabályunk értelmében a tagdíj befizetése az első negyedévben esedékes. Köszönjük azoknak, akik már rendezték. Előző Forgó számunk mellé felszólító levelet mellékelünk tagdíjfizetéssel elmaradt tagtársainknak, jelen számot csak azok kapják, akik tagdíjukat rendezték.

Ha OTP-fiókban adják fel, megtakarítják a postáról a bankba utalás költségét a Társaságnak.

Kérjük, hogy aki csak teheti túlfizetéssel járjon hozzá a Társaság működési költségeihez, esetleg egy általa megválasztott céljához. Társaságunk bevételeinek 10-20 %-át teszik ki a tagdíjbefizetések és ezt a jelen támogatási viszonyok mellett növelnünk kell. Hálásan köszönjük a szép számú túlfizetést. Különösen köszönjük mindazoknak, akik személyi jövedelemadójuk 1%-át Társaságunknak juttatták: összesen 116.805 Ft összeget, amelyet működési költségeinkre fordítunk.

A tagdíjfizetést KISSNÉ SZTRAKA ANNAMÁRIA tartja nyilván, információért, csekkért forduljanak hozzá bizalommal. Kérjük, mellőzzék a rózsaszín postautalvánnyal küldést, legyenek szívesek jelezni, ha csekkre van szükségük, küldjük!

Szívesen látjuk Társaságunkban a játékkultúra iránt érdeklődők, játékbarátok jelentkezését, csatlakozását. Minél többen leszünk, annál könnyebben érhetjük el céljainkat, a játékkultúra értékeinek felderítését, megőrzését, terjesztését!

Cím, elérhetőség

Kérjük Tagtársainkat, hogy küldjenek e-mailt aktuális e-mail címükről a Társaságnak: gyorgyie36@t-online.hu, hogy a jövőben ide küldhessük a Forgót. Köszönjük, aki már jelentkezett, jelen Forgónk részben már e-mailes címekre érkezik.

Kérjük Tagtársainkat, hogy esetleges címváltozásukat a Forgó eredményes kézbesítése érdekében szíveskedjenek személyesen, levelezőlapon, telefonon, faxon vagy e-mailben közölni.

Várjuk írásaikat, híreiket

A Forgó következő lapzárta

november 30.

Kérjük írásaikat, valamint a meghívókat, programértéket, tájékoztatásokat rendezvényekről, játékos eseményekről, lehetőleg jó előre, hogy minél több előzetes hírt olvashassanak a Forgóban. A beérkező híreket rövidesen elhelyezzük a

homoludens.hu

honlapon is. A Forgóba rövid írásokat várunk, a terjedelmesebb gazdagon illusztrált cikkeket honlapunkon tudjuk elhelyezni.

A Forgóba szánt írásaikat lemezen vagy e-mailhez csatolt fájlban, rich text (rtf) formátumban szíveskedjenek küldeni a gyorgyie36@t-online.hu címre.

Honlapunkon korábbi anyagokat bőséggel található, jelenleg átszervezés alatt áll. Kérjük szíves türelmüket és megértésüket.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Köszönet Támogatóinknak:

a Nemzeti Civil Alapprogramnak,
Óbuda-Békásmegyer Önkormányzatának, a Nemzeti Kulturális Alapnak,
Művészeti és Szabadművelődési Alapítványnak és az Óbudai Múzeumnak.

Forgó, a Kiss Áron Magyar Játék Társaság (KÁMJT) lapja.

ISSN 1586-1570. Megjelenik negyedévente.

Felelős kiadó: a Társaság soros elnöke; felelős szerkesztő: DR. GYÖRGYI ERZSÉBET.

Címünk: változás alatt, ideiglenesen dr. Györgyi Erzsébet, 1024 Bp. Buday László utca 7.

Ideiglenes e-mail: gyorgyie36@t-online.hu, honlap: <http://www.kamjt.hu>.

További kapcsolattartás: dr. Györgyi Erzsébet, telefon/fax: 1/315-6193, e-mail: gyorgyie36@t-online.hu.

KISSNÉ SZTRAKA ANNAMÁRIA, e-mail: amsztraka@gmail.com.

Bankszámlaszámunk: 11702036-20657972, adószámunk: 19039224-1-41.

Ötleteket, javaslatokat szívesen fogadunk!